

Arbete - Miljö - Medicin

Ett nyhetsblad från Arbets- och miljömedicin, Uppsala

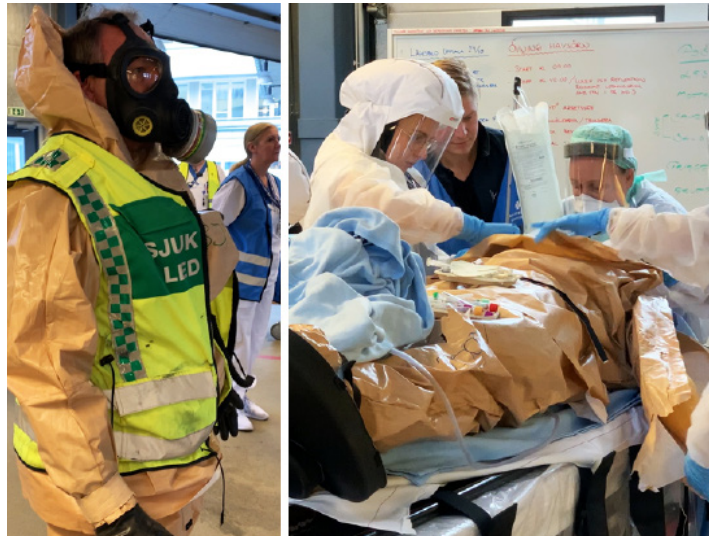

Övning
Havsörn
sid 6

Digitalisering
sid 1

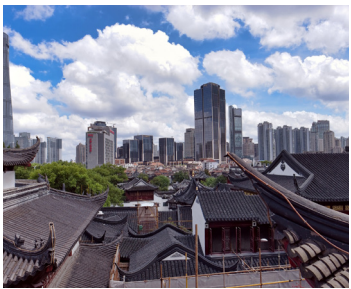
Klimatet
sid 2

6 Övning Havsörn

NR 3-4, 2019

1. Framtidsspaning - Digitalisering och arbetsmiljö
2. Varför är inte alla med i klimatomställningen?
3. Klimat, fukt och mögel i byggnader i Kina
4. Nytt forskningsprojekt - KOF
5. Vad vet vi om stillasittande egentligen
6. Övning Havsörn
7. Etiska frågor om slutförvaret
8. SYMF
9. Tips Kemikalieinspektionen
10. Anmäl/tipsa/info om Arbetsmiljöverket
11. Ny docent
12. Utbildningar

Framtidsspaning

"Digitalisering och arbetsmiljö"

I juni höll "Forum för arbetslivsforskning" (FALF) sin årliga arbetslivskonferens i Norrköping. Temat för årets konferens var "Hållbar utveckling i organisationer". Konferensen är tvärvetenskaplig vilket avspeglas i ett brett och varierat program.

I ett symposium som handlade om "Arbetsmiljön i utveckling – ledarskap och förändringskompetens för framtiden" så tog man bland annat upp förändringar i arbetsmiljön i samband med digitaliseringen. Presentationen baseras på en rapport från Europeiska Arbetsmiljöbyrån (EU-OSHA).

Digitalisering, inklusive Informations- och Kommunikationsbaserad Teknik (IKT) som robotteknik och artificiell intelligens (AI), kommer sannolikt att få stor betydelse för arbetets karaktär framöver. Digitaliseringen ger upphov till ökade arbetsmiljöutmaningar, särskilt när det gäller ergonomiska, organisatoriska och psykosociala aspekter. Digitaliseringen skapar samtidigt nya möjligheter att minska arbetsmiljörisker eller att hantera dem bättre. Tekniken i sig är varken bra eller dålig. Det handlar om att skapa rätt balans mellan de utmaningar och möjligheter som kommer med IKT och digitalisering. Hur väl det lyckas kommer att bero på om tekniken används på lämpligt sätt och hur den styrs.

De utvecklingstendenser som man ser att digitaliseringen kan medföra är t.ex. alltmer komplexa automatiserade arbetsprocesser. Robotarna kommer att arbeta bland oss, vara rörliga, skickliga och finnas nära arbetstagarna, samarbeta och bli alltmer intelligenta. Även de arbeten som inte ersätts av robotar kommer att förändras avsevärt, eftersom arbetstagarna kommer att arbeta med, använda och samverka med många olika digitala tekniker.

Några fördelar med digitaliseringen i arbetsmiljön kan vara att: Digitaliseringen minskar arbetstagarnas exponering för farliga ämnen, t.ex. genom att kroppsburna terminaler kan övervaka arbetstagarnas exponering för giftiga ämnen. Vidare kan exponering för fysiska faror minskas genom att man låter maskiner utföra rutinuppgifter eller repetitiva uppgifter. Rörliga autonoma robotar eller exoskelett kan hjälpa arbetstagarna med manuella och ansträngande arbetsuppgifter, vilket också tillåter t.ex. äldre arbetstagare att utföra arbeten som kräver fysisk styrka. Vidare öppnar mobil IKT möjligheten att arbeta varifrån som helst.

Nya arbetsmiljörisker som digitaliseringen medför kan vara: Ett allt mer stillasittande arbete. Ökad exponering för mer specialiserade manuella uppgifter som kräver stor fingerfärdighet, vilket

kan öka risken för skador på grund av upprepade ansträngningar. Utrymmet för variation och rotation i arbetet kan minskas. Prestationspressen kan öka i och med att användningen av IKT kan skapa obalans mellan arbetstagarnas fysiska och/eller kognitiva förmågor och arbetskraven. Vidare kan oförutsedd samverkan mellan människa och robotar, självkörande fordon eller drönare också ge upphov till arbetsmiljörisker. Som beskrivs ovan medför IKT att man kan arbeta när och var som helst, detta kan vara positivt men också leda till att gränsen mellan arbete och privatliv suddas ut, vilket kan inverka negativt på arbetstagarnas psykiska hälsa och välbefinnande.

Mer information om FALF-konferensen 2019 finns här: <https://liu.se/forskning/falf-2019>

Kristina Eliasson, ergonom, doktorand

För den intresserade om framtida arbetsmiljöscenarion finns mer att läsa i följande rapport:

Stacey, N. et al. *Foresight on new and emerging occupational safety and health risks associated digitalisation by 2025*. EU-OSHA. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018. Eller svensk sammanfattning

"Några fördelar med digitaliseringen i arbetsmiljön kan vara att arbetstagarnas exponering för farliga ämnen minskas"

Varför är inte alla med i klimatomställningen?

ett tema som inte gick att undgå under Almedalsveckan 2019 var klimatkrisen. Många ville prata om detta högaktuella ämne; fackliga organisationer, finansbranschen, biståndsorganisationer, transportbranschen, flygbranschen, sjöfarten, byggbranschen och många fler. Olika aspekter av klimatfrågan belystes, till exempel hur vi kan förstå "Gretafenomenet" och hur finansbranschen ska bli mer kraftfull i klimatarbetet.

Seminarier med rubriken "Varför är inte alla med i klimatomställningen?" (ledd av Miljöpartiets tidigare språkrör Maria Wetterstrand) handlade om hur klimatomställningen ska kunna bli verklighet. Faktum är att medborgare, organisationer och politiker berörs av ämnet men trots det händer inte så mycket för att vi skall ställa om till ett klimatneutralt samhälle. Detta trots att forskningen tydligt visar att klimatomställningen behöver gå snabbare än vad den gör idag. Andra saker tycks alltid gå före miljön. På seminariet deltog bl.a. psykologen Paula Richter från "Klimatpsykologerna", en relativt ny organisation som fokuserar på de mänskliga aspekterna kring hur vi beter oss i relation till miljön, klimatförändringarna och hur vi kan förändra oss och göra mer.

Så varför agerar vi inte fastän läget är akut? Det handlar delvis om att bryta normer. Normer påverkar vårt beteende i högre grad än vad vi är medvetna om.

Klimatomställningen innebär nya spelregler och utmaningar; historiskt har vårt system byggts upp för att använda och nyttja jordens miljöresurser, nu ska vi istället tänka och handla tvärtom, med hållbarhet som fokus. Därtill upplevs klimathotet som något som är möjligt att skjuta upp och vänta med att ta tag i. Förklaringen till det är att vi människor helt enkelt är skapta för att reagera på det som ligger nära i tid och rum, att reagera på tydliga och närliggande hot och belöningar. För att vi skall reagera och få till en snabb omställning måste vi ha makthavare som talar klarspråk och agerar som förebilder. Det är viktigt att inte enbart föra fram domedagsprofetior utan att visa att en omställning kan ske. Det ekonomiska systemet måste också förändras, det måste långsiktigt löna sig för företag som "sköter sig" och vi måste föra fram de organisationer och företag som visar vägen, som visar att en omställning är möjlig. De andra organisationerna kommer att följa efter de entreprenörer och intraprenörer som med sitt klimatarbete blir positivt bekräftade och når framgång, de vill vara minst lika bra.

Företagen måste ha tillit till att deras medarbetare kan ställa om. Blir kollektivet av medarbetare tillräckligt många som är drivande i förändring av vanor och att ställa krav, leder det till en riktig omställning. För att få till en förändring måste man berätta och dela med sig av de faktiska förändringarna som har visat sig fungera. Det handlar om storytelling, om att kommunicera, informera, att skapa dialog och delaktighet.

Människor är förlustaversiva, d.v.s. förluster kostar mer än vad liknande vinster smakar. Vi fattar massor med beslut varje dag, där de spontana vardagsbesluten är svårast att förändra. Attityd är inte avgörande, utan valen faller till syvende och sist på hur mycket pengar vi har, hur vi bor o.s.v. Kunskap räcker inte för att göra bra val. Regleringar, prissättning och beskattning är måsten för att skapa förändring.

Hur får vi politikerna att agera och lyssna på den kommande generationen? Först måste dom sluta luta sig mot tyckanden och istället lyssna på forskningen. Forskarna å andra sidan lutar sig helt mot kunskap och analys, som de tror löser allt. De behöver bidra mer till handling. Ekonomerna är de som hörs mest och som även påverkar mest. Alla experter, makthavare och tyckare måste agera tillsammans mot samma mål. Kampanjer och reformer kan sätta fart på omställningen. Fokus nu är att hitta kostnadseffektiva kampanjer, liknande tidigare goda exempel som "Håll Sverige rent" och "Rökförbudet" som lyckades med att förändra attityder och beteenden. Vilka liknande reformer skulle vi kunna ha idag, för att till exempel minska flygresandet?

Arbets- och miljömedicin planerar att inom en snar framtid anordna ett seminarium med temat Klimatpsykologi – så håll utkik på vår hemsida!

Åsa Stöllman, psykolog

"Hur beter vi oss i relation till miljön?"

Klimat, fukt och mögel i byggnader i Kina

Astma, allergisk rinit och eksem hos småbarnsföräldrar

Resultat från CCHH-studien

CCHH (China, Children, Homes, Health) är en multi-center studie som omfattar åtta städer i Kina: Urumqi, Beijing, Taiyuan, Nanjing, Shanghai, Wuhan, Chongqing och Changsha. Alla barn (1-8 år) från ett slumpurval av förskolor i städerna inbjöds att besvara ett frågeformulär från november 2010 till april 2012. Frågeformulären togs hem och besvarades av barnens föräldrar eller andra vårdnadshavare (en person per barn). I frågeformuläret ingår frågor om bostaden och barnets hälsa samt föräldrarnas astma, allergisk rinit och eksem.

Vi har nyligen publicerat en artikel om samband mellan förälders astma, allergisk rinit och eksem och klimat, fukt och mögel i bostaden (Wang, Zhao et al. 2019). Totalt 40,279 föräldrar deltog: 74.7% kvinnor (medelålder 33 år) varav 12.2% var rökare. Bland deltagarna hade 1.6% astma, 6.6% allergisk rinit och 2.2% eksem. Genomsnittlig årlig nederbörd i städerna varierade

från 286 mm till 1331 mm, med lägst nederbörd i Urumqi i nord och högst i Changsha i syd. Årsmedeltemperatur ute var lägst i Urumqi (8.2 °C) och högst i Chongqing (18.3 °C). Kondens på insidan av fönster på vintern (62.1%) och fuktiga sängkläder (32.8%) var vanligaste fuktrelaterade inomhusproblemen. Totalt rapporterade 14.1% mögellukt, 21.9% synligt mögel inomhus och 14.8% vattenskador i bostaden.

Den statistiska analysen visade att fukt och mögel var vanligt förekommande i kinesiska hem. Mögellukt ökade risken för astma och allergisk rinit. Synligt mögel, vattenskador, fuktiga sängkläder och kondens på fönster på vintern ökade risken för astma, allergisk rinit och eksem. De som bodde i gamla byggnader (byggda innan 2005) hade oftare astma. De som bodde i förorts- eller landsbygdsområden hade mindre astma, allergisk rinit och eksem. Hälsosamband för vattenskador och kondens på fönster på vintern var starkare i södra Kina, medan hälsosamband för mögel-

lukt var starkare i norra Kina. Vår studie är en av de största multicenterstudierna i Kina om samband mellan fukt och mögel i bostaden och astma, allergisk rinit och eksem hos vuxna. Sammanfattningsvis visade studien att fukt och mögel i bostaden kan vara riskfaktorer för astma, allergisk rinit och eksem hos vuxna. Innemiljön i bostäder i Kina behöver förbättras när det gäller fukt och mögel för att ge de boende en mer hälsosam innemiljö.

Juan Wang, postdoc

Referenser

Wang, J., Z. Zhao, Y. Zhang, B. Li, C. Huang, X. Zhang, Q. Deng, C. Lu, H. Qian, X. Yang, Y. Sun, J. Sundell and D. Norback (2019). "Asthma, allergic rhinitis and eczema among parents of preschool children in relation to climate, and dampness and mold in dwellings in China." *Environ Int* 130: 104910.

Nytt forskningsprojekt

Krav och funktionsschema - en metod att använda inom smärtrehabilitering för att stärka samverkan mellan vård, anställd och arbetsgivare?

Långvarig smärta (smärta i mer än tre månader) tillhör den diagnosgrupp som enligt färsk statistik från Försäkringskassan är den näst vanligaste sjukskrivningsorsaken i Sverige. Inom smärtområdet är multimodal rehabilitering en framgångsrik metod för att förbättra patienters förmåga att leva ett bra liv trots sin smärta och för att förbättra deras möjligheter att återgå i arbete. Traditionellt har rehabiliteringen en tydlig struktur för hur personalen i samspel med patienten ska arbeta med funktion, aktivitet och delaktighet. Det saknas dock fortfarande en tydlig struktur för insatser riktade mot arbete. Detta trots att staten och Sveriges kommuner och landsting (SKL) under flera år har lyft frågan om ett ökat fokus på sjukskrivningsfrågan, arbetsåtergång och arbetslivsinriktade åtgärder inom hälso- och sjukvården.

Vad vet vi då om vilka metoder som är effektiva för att återgå till arbete vid långvarig smärta? Forskning visar god evidens för en tidigare arbetsåter-

gång vid möjlighet till arbetsplatsnära insatser, anpassat arbete samt tidig kontakt mellan vårdgivare och arbetsplats. Men våra kliniska erfarenheter och tidigare forskning visar även att återgång till arbete är en komplex process och att det ibland är svårt för rehabiliteringspersonal att veta hur de ska angripa frågan.

I juni beviljades ett nytt forskningsprojekt 2 miljoner kronor från AFA Försäkring för att studera om Krav- och Funktionsschema (KOF) kan bidra till den arbetslivsinriktade delen i smärtrehabiliteringen samt om KOF är ett verksamt verktyg för att öka samverkan mellan vårdgivare, patienter och deras respektive chefer i ett tidigt skede i rehabiliteringen. Projektet är ett samarbete mellan Arbets- och miljömedicin och VO Rehabilitering och smärtcentrum.

Krav- och Funktionsschema (KOF) är ett verktyg som används när chefen och medarbetaren (i detta projekt en person med smärta) behöver en strukturerad genomgång av balansen mellan de krav som finns i arbetet och medarbetarens nuvarande funktionsförmåga. Förutom krav på fysiska och mentala förmågor vägs också sociala

aspekter in, till exempel förmågan att samarbeta, hantera konflikter och att ha oregelbundna arbetstider. Samtalet leds av en legitimerad arbetsterapeut från Smärtrehabiliteringen och utmynnar i ett underlag som kan användas för att ta ställning till om anpassning i nuvarande arbete är möjlig och vilka åtgärder som i så fall kan vara lämpliga. Vidare ger det en vägledning till vad man kan arbeta med under rehabiliteringsperioden på Smärtcentrum.

Projektet ska pågå i två år och kommer att samla och analysera data både från intervjuer med chefer och medarbetare samt från det Nationella registret över smärtrehabilitering.

Therese Hellman, Leg. arbetsterapeut och doktor i medicinsk vetenskap

I projektgruppen ingår:
Magnus Svartengren, professor
Therese Hellman, arbetsterapeut och doktor i medicinsk vetenskap
Sofia Åström Paulsson, läkare och doktorand
Katarina Danielsson, läkare och doktor i medicinsk vetenskap
Elin Johansson, arbetsterapeut

"Den näst vanligaste sjukskrivningsorsaken i Sverige är långvarig smärta!"

Vad vet vi om stillasittande egentligen och hur kan vi mäta det?

För några år sedan larmade mass-media om att stillasittande i sig skulle vara en oberoende riskfaktor för hjärtsjukdom och tidig död. Tid i stillasittande skulle innebära en risk även för personer som annars var fysiskt aktiva enligt de gällande rekommendationerna. Påståendet grundade sig främst på några studier från början på 2000-talet. Sedan dess har antalet publicerade studier om stillasittande ökat explosionsartat. Det är ingen tvekan om att det finns övertygande evidens för en lång rad positiva effekter av fysisk aktivitet på hälsa och välbefinnande. Men utifrån dagens kunskap tyder dock det mesta på att risken med långvarigt stillasittande främst gäller för personer som inte kompenseras med annan fysisk aktivitet.

Den mesta kunskap, som tidigare funnits, om stillasittande har grundat sig på självskattningar i frågeformulär. Det har visat sig att det är mycket svårt för personer att uppskatta hur mycket de sitter. Eftersom det är lättare att uppskatta TV-tittande har forskare istället, i många studier, studerat sambandet mellan TV-tittande och för tidig död

eller ohälsa. Det finns belegg för ett samband mellan TV-tittande och ohälsa, men att säga att TV-tittande är detsamma som stillasittande är knappast sant. Med TV-tittande följer också många andra socioekonomiska faktorer som kan vara svåra att kontrollera för i studier.

Det är säkrare att istället mäta fysisk aktivitet med hjälp av accelerometrar. Dessa har ofta placerats på handled eller höft. Data från sådana studier visar på tydliga positiva samband mellan fysisk aktivitet och hälsa. Men accelerometrar på höft eller handled kan inte registrera om personen verkligen har suttit eller stått, bara att den har varit still. Ett nytt sätt att mäta stillasittande på är istället genom att placera accelerometrarna på låret. Eftersom en accelerometer kan känna vinkeln i förhållande till lodlinjen kan man då även observera när och hur mycket personen har suttit/legat, stått, gått, gått i trappor, sprungit eller cyklat.

SCAPIS-studien är ett samarbete mellan sex universitetssjukhus i Sverige som syftar till att identifiera indikatorer för hjärta och lungsjukdom. Vi på Arbets- och miljömedicin medverkar i SCAPIS

Uppsala genom att stillasittande på arbete och fritid har registrerats med av lårburen accelerometer dygnet runt i sju dygn på cirka 5000 män och kvinnor i Uppsala. SCAPIS-studien befinner sig nu i en analysfas och kommer resultera i mycket värdefull kunskap bland annat om hur fysisk aktivitet och stillasittande är kopplat till hälsa. Vi på Arbets- och miljömedicin arbetar också med att vidareutveckla metodiken med lårburna accelerometrar så att det ska bli en användbar metod att använda i kliniskt bruk eller för att kartlägga fysisk aktivitet i arbete. Försök pågår även för att utvärdera metoden med lårburna accelerometrar för att registrera sömn.

Peter Palm, ergonom

Referenser

1. Stamatakis E, Ekelund U, Ding D, Hamer M, Bauman AE, Lee I-M. Is the time right for quantitative public health guidelines on sitting? A narrative review of sedentary behaviour research paradigms and findings. Br J Sports Med. 2019 Mar;53(6):377-82.

Övning "Havsörn" testar beredskapen vid en kärnkraftsolycka

Under hösten har Uppsala övat länets hantering av en simulerad olycka på Forsmarks kärnkraftverk. Beredskapsövningen har bestått av fyra delar: uppstart med testning av larmkedja, simulerat radioaktivt utsläpp, mät- och indikeringsövning, samt seminarieövning angående de långsiktiga konsekvenserna för livsmedelsproduktionen.

Havsörn 2019 är en av Sveriges största kärnkraftsövningar med 79 aktörer och 5 000 deltagare. Akademiska sjukhusets akutmottagning tog emot radioaktivt kontaminerade personer för sanering där personalens förmåga

att riskbedöma patienterna och skydda sig själva sattes på prov. Martin Tondel, överläkare på Arbets- och miljömedicin medverkade under hela planeringsfasen av övningen.

I planeringsarbetet som pågick under drygt ett år bidrog han till att ta fram scenariot med de kontaminerade patienterna och ingick även i det så kallade motspelet som interagerade med övriga aktörer från ledningscentralen på sjukhuset. Ursprungligen var det tänkt att det också skulle ha ingått en stabsövning samt lokal ledning på Akutmottagningen under själva beredskapsövningen, men de momenten

fick tyvärr ställas in på grund av att materialbristen inom sjukvården hade orsakat att stora delar av Region Uppsala befunnit sig i stabsläge strax innan Havsörn 2019.

Trafik och samhälle övade dock som planerat evakuering av ett hundratal personer från Gräsö, som tillhör den inre beredskapszonen. Den stora utmaningen i övningen var uthållighet, samverkan och kommunikation. Utvärderingen ifall det lyckades kommer att sammanställas och presenteras i början av nästa år.

Martin Tondel, överläkare

Havsörn 2019
En av Sveriges största
kärnkraftsövningar

Etiska frågor om slutförvaret

Sverige är planen att det högaktiva radioaktiva avfallet från de svenska reaktorerna ska deponeras utan upparbetning 500 meter ned i berget utanför Östhammar. Avfallet är så radioaktivt att det inte får läcka ut på 100 000 år. Det väcker en del intressanta etiska frågor om nutidens ansvar för framtida generationer.

Hur ska informationen utformas för att framtida generationer ska avhålla sig från att öppna förvaret och ta skada? Eller är det bättre att istället begrava avfallet utan varningsmeddelande och hoppas att det glöms bort?

Om vi ser bakåt i historien så förstår vi inte fullt ut vad grottmänniskorna ville

förmedla i Altamira för 14 000 år sedan. Björketorpstenen i Blekinge, liksom vissa gravar i faraonernas Egypten har inristade förbannelser för att avskräcka intrång, men dess varningar har inte varit framgångsrika.

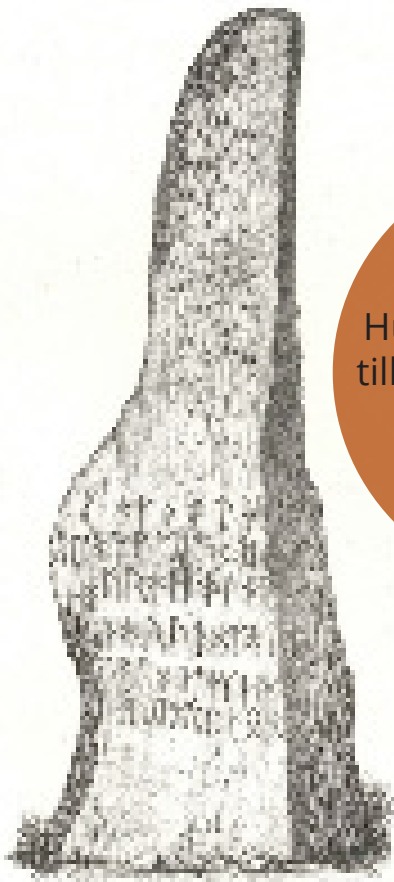
Efter den stora tsunamin i Japan 2011 uppmärksammades så kallade tsunamistenar. Det finns hundratals tsunamistenar utmed den japanska kusten som successivt har utplacerats på högvattenlinjen under hundratals år. Tsunamistenarna uppmanar befolkningen att sätta sig i säkerhet efter jordbävningar innan en efterföljande tsunami når kusten. Budskapet i flera av dessa stenar har blivit bortglömt. Med dessa historiska erfarenheter

kommer det att bli en utmaning för den nuvarande generationen att kommunicera slutförvarets risker över en tidsperiod som är längre än vad som någonsin tidigare gjorts.

Martin Tondel, överläkare

Referens:

Tondel M, Lindahl L. [Intergenerational Ethical Issues and Communication Related to High-Level Nuclear Waste Repositories](#). Curr Environ Health Rep. 2019 Nov 12. doi: 10.1007/s40572-019-00257-1. [Epub ahead of print] Review. PubMed PMID: 31713722.

Björketorpstenen bär inskriptionen: "Ärofulla runors rad dolde jag här, mäktiga runor. Rastlös av arghet [dvs. perversitet], död genom list skall den bli som bryter detta. Jag spår fördärv".

Hur ska vi kommunicera till framtida generationer

Foto Martin Tondel

Ansei Otsunami stenen i Osaka uppmanar människor att fly till högre mark så snart de upplever en jordbävning till havs. Stenen uppmanar till att regelbundet fylla in inskriptionerna med svart bläck så att texten kan läsas och inte glömmas bort.

SYM F

*Svensk yrkes- och miljöhygienisk förening
Swedish Association of Occupational
and Environmental Hygiene*

Nu har den 6:e omgången av kursen Mätutbildning för kemiska och fysikaliska faktorer i arbetsmiljön genomförts, denna gång i Uppsala. Det har varit mycket att ordna, men det har varit riktigt roligt att ha alla kursledarna hos oss i våra nya lokaler och lära känna så många härliga arbetsmiljöingenjörer och hygieniker på en gång!

Kursen riktar sig till arbetsmiljöingenjörer och hygieniker och omfattar fem

kursdagar uppdelat på två kurstillfällen. Kursen innehåller grundläggande teori och praktiska övningar samt ett eget mätprojekt som varje kursdeltagare genomför mellan kurstillfällena och sammanställer i en rapport. Genomförande och resultat presenteras under det sista tillfället.

Kursen är ett SYMF-projekt som genomförs med representanter från alla de arbets- och miljömedicinska klinikerna. Kursen ambulerar mellan klinikerna. Nu

överlämnas stafettpippen med varm hand till Arbets- och miljömedicin i Linköping där del ett av nästa kurs går av stapeln 5-7 maj och del två i oktober 2020. Därefter är det Umeå som står på tur!

Vi hoppas att kursen även ska generera nya medlemmar till SYMF; <http://www.symf.nu/>

Helena Fornstedt, kursansvarig i Uppsala

Kursdeltagarna hösten 2019 i Uppsala

Tipsa Kemikalieinspektionen

om farliga kemikalier!

Anmäl kemikalier som du tror kan vara farliga eller är felaktigt märkta etc.

Felaktigt märkta kemikalier eller misstänkta fel i säkerhetsdatablad kan anmälas som "tips" om du klickar på TIPSA! längst ner på [Kemikalieinspektionens hemsida](#)

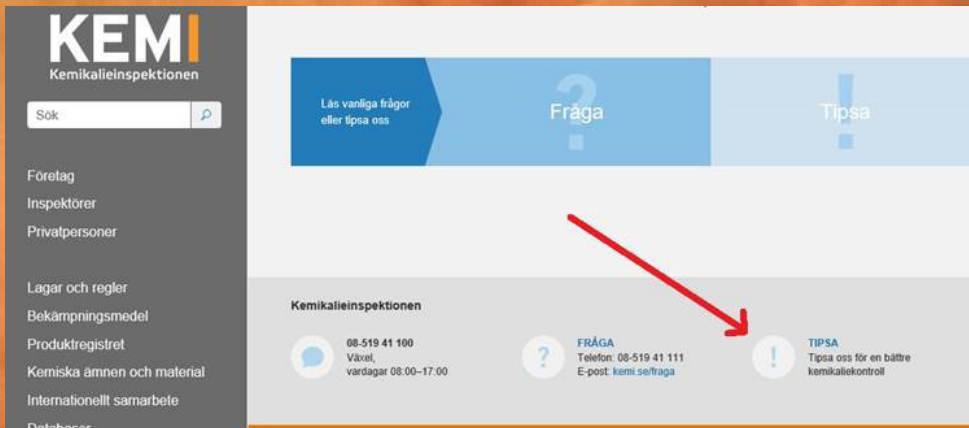
KEMI erbjuder möjligheten att lämna uppgifterna anonymt. Men om du väljer att vara öppen med uppgifterna, kan du be om att få återkoppling om vad som händer i ärendet.

Tidigare anmälan från arbets- och miljömedicinska kliniker resulterade t.ex. i att KEMI initierade ett tillsynsprojekt för limmer som används av ögonfransför-

längare som var olovligt importerade lim och/eller otillräckligt märkta, vilket var mycket värdefullt inom branschen, se [KEMI:s rapport ögonfranslim](#).

Regler om märkning och import av kemikalier och vem som omfattas av kraven hittar du på KEMI:s hemsida.

Helena Fornstedt, yrkeshygieniker

Anmäl/tipsa Arbetsmiljöverket

om maskiner och verktyg som kan vara farliga eller som är felaktigt märkta!

Felaktigt märkta maskiner och verktyg kan anmälas till Arbetsmiljöverket, AV. Gå in via länken nedan och scrolla ned en bit i listan så kommer ni rätt. En anmälan belyser problemet för AV och kan t.ex. initiera ett marknadskontrollprojekt: <https://www.av.se/arbetsmiljo-arbete-och-inspektioner/e-tjans-ter-och-blanketter/>

I praktiken är det vanligt att arbetsgivare förlitar sig på att tillverkare ansvarar för att maskiner som de använder är "säkra". Detta genom att

de t.ex. har CE-märkning och har en svensk bruksanvisning. Tydligt exempel på när en anmälan kan göras är om någon av dessa märkningar och/eller dokument saknas. Maskiner tillverkade före 1995 behöver inte CE-märkas. Dock gäller kraven i bilaga A i föreskrifterna om användning av arbetsutrustning, AFS 2006:4.

OBS! En ombyggnad av maskin ska alltid riskbedömas och dokumenteras. Vid väsentliga ombyggnader kan ny CE-märkning behöva göras.

<https://www.av.se/globalassets/filer/publikationer/broschyror/sakra-maskin-lyner-och-ce-markning-broschyr-adi670.pdf>.

Regler om maskiner och vem som omfattas av kraven hittar du bl.a. i AV:s broschyr "Säkra maskiner". <https://www.av.se/globalassets/filer/publikationer/broschyror/sakra-maskiner-om-regler-for-maskiner-broschyr-adi438.pdf>

Adrian Gomez, yrkeshygieniker

Info om Arbetsmiljöverkets digitalisering

Info från Arbetsmiljöverket angående deras digitalisering. De kommer från år 2020 att upphöra med prenumerationer av föreskrifter och de kommer endast att tryckas. När det gäller arbetsmiljölagen, arbetstidslagen och vägledningarna kommer tryckningen att upphöra.

Du kan läsa arbetsmiljölagen och arbetstidslagen på [riksdagens webbplats](https://www.riksdagenswebbplats.se). Vägledningarna hittar du på [Arbetsmiljöverkets webbplats](https://www.arbetsmiljoverket.se).

Arbetsmiljöverket föreskrifter kommer också att regelförnyas och föreskrifterna kommer att se annorlunda ut och ha en annan struktur. Nästa år planeras att en föreskrift kommer att tryckas om arbetsanpassning.

Om du vill veta andra nyheter från Arbetsmiljöverket kan du bli prenumerant på nyhetsbrevet som är kostnadsfritt och kommer till din e-post. <https://www.av.se/nyheter/2019/nu-kan-du-prenumerera-pa-vart-nya-digitala-nyhetsbrev/>

Lenita Öqvist, kommunikatör

Ny docent, Uppsala universitet

Margareta Hallin Lejonklou antogs, av Medicinska och farmaceutiska områdesnämnen, den 23 oktober 2019 att vara docent i ämnet experimentell miljömedicin vid Uppsala universitet.

ämnen, bland annat i ECHA:s (European Chemicals Agency; europeiska kemikaliemyndigheten) rådgivande grupp för identifiering av hormonstörande ämnen inom Reach- och biocidförordningen, och i OECD:s (Organisation for Economic Cooperation and Development; Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling) rådgivande grupp för utveckling av testmetoder för identifiering av ämnen med hormonstörande egenskaper.

Margareta har fortsatt att samarbeta med Monica Lind sedan 2016, och de har under denna period tillsammans handlett en forskarstudent, Linda Dunder (Margareta är biträdande handledare). De har även tillsammans publicerat flera artiklar med den stora BPA-studie de genomförde under 2013 – 2016 som bas. Dessa artiklar har diskuterats som

förebilder för hur man ska rapportera akademiska studier med syfte att öka användbarheten av resultaten för regulatorisk fara- och riskbedömning. Detta är ett viktigt utvecklingsområde för vetenskapsfältet miljömedicin, för vilket Margareta också betonar vikten av en diskussion med anslagsgivare.

Margareta har också under perioden 2016 – 2019 undervisat inom ämnet miljömedicin både vid Uppsala universitet och Karolinska Institutet.

Margareta ser fram emot fortsatt och utvecklat samarbete, gällande både forskning och undervisning, med kliniken för Arbets- och miljömedicin, Institutionen för medicinska vetenskaper och Uppsala universitet.

Margareta arbetade under åren 2013 – 2016 som postdoktor och forskare tillsammans med professor Monica Lind vid kliniken för Arbets- och miljömedicin, Institutionen för medicinska vetenskaper, Uppsala universitet.

Från 2016 är Margareta anställd på Kemikalieinspektionen, där hon arbetar med olika aspekter av hormonstörande

KALENDER

Seminarier & Utbildningar VÅREN 2020

14 januari

Nätverksträff ergonomi

17 januari

Dödsolyckor i arbetet

7 februari

Personal inom vården - varför de stannar eller slutar på sina arbetsplatser

2 april

Medicinsk kontroll vid handintensivt arbete - klinisk undersökning MEBA

3 april

Medicinska risker och samverkan vid kemikalieolyckor

15-17 april

Symposium - Environmental Illness Today

5 maj

Mätutbildning för kemiska och fysikaliska faktorer i arbetsmiljön

Plats: Arbets- och miljömedicin Linköping

WEBBUTBILDNING
Krav- och
funktionsschema

Mer information finns på www.ammuppsala.se

Arbets- och miljömedicin (AMM) vid Akademiska sjukhuset är Dalarnas, Gävleborgs och Uppsala läns gemensamma resurs
Arbets- och miljömedicin utgör också en enhet inom Institutionen för medicinska vetenskaper vid Uppsala universitet